

هوالشافی

گیاه باریجه

باریجه، کما یا قسمتی (*Ferula gummosa*) گیاهی خودرو از خانواده چتریان می‌باشد. از شیر ریشه آن ماده‌ای معطر گرفته می‌شود که در زبان‌های اروپایی *galbanum* خوانده می‌شود و کاربرد دارویی دارد.

در کتب قدیم با نام «انجدان» و در زبان سریانی «انگدان اوگاما» خوانده می‌شد. گیاهی جدا گلبرگ و شامل 150 جنس و در حدود 30000 گونه می‌باشد. باریجه گیاهی پایا با ساقه ضخیم به ارتفاع 1 تا 2 متر و برگ‌هایی به رنگ سبز مایل به خاکستری و پوشیده از تار به طول 30 سانتیمتر بوده، رشد گیاه به صورت روزت بوده و از سن پنج سالگی به بعد با ایجاد ساقه گل دهنده به مرحله زایشی وارد می‌گردد.

گیاه باریجه در طول عمر تنها یک بار به گل نشست و بذر می‌دهد و پس از آن از بین می‌رود. گل‌های زرد و مجتمع به صورت چترهای مرکب و عموماً به صورت دستجات فراهم در قسمت‌های فوقانی ساقه ظاهر می‌گردد. میوه بیضی شکل و دراز به طول 12/2 تا 15/2 میلیمتر و عرض 5/8 تا 6/8 میلیمتر می‌باشد که کناره آن باریک‌تر از نصف قسمت محتوای دانه می‌باشد.

این گیاه در مناطق کوهستانی مرکزی و شمال شرق ایران می‌روید. ریشه آن در زمین مانند چغندر قند و به رنگ قهوه‌ای مایل به سیاه است. با بریدن لایه‌ای نازک از این ریشه مایعی صمغ مانند به رنگ شیر بیرون می‌زند که در اثر گذشت زمان که در اصطلاح «مدار» خوانده می‌شود به زرد و سپس قرمز تغییر رنگ می‌دهد. ابزارهایی که برای بهره برداری از این گیاه استفاده می‌شود عبارتست از: تیشه برای کندن پای آن که در اصطلاح به این عمل «پاورداری» گفته می‌شود. تیغی دسته دار و به شکل داس با دسته‌ای چوبی و بلند به اندازه 40 سانتیمتر برای بریدن لایه‌ای نازک از روی ریشه که در اصطلاح اهل فن بُرّی (با تشدید را) خوانده می‌شود. پیش بند برای بستن جلوی سینه مثل پیش بند آشپزخانه برای جلوگیری از چسبیدن شیره گیاه به لباس در حین برداشت آن و کالتیک قوطی حلبی برای انباشتن شیره قرمز شده گیاه و انتقال آن به حلب‌های 20 کیلویی. شیره گیاه که پس از برداشتن لایه نازک بیرون زده و با گذشت چند روز رنگ آن به زرد و سرخ تغییر کرده و با وسیله‌ای به نام «کارد» که ملاقه مانند و با دسته چوبی

کوتاه است از روی بدنه ریشه برداشته شده و باز با ببری لایه‌ای دیگر بریده می‌شود. پس از چند روز شیره بیرون آمده تغییر رنگ داده عمل گرفتن آن از سر گرفته می‌شود.

بریدن‌ها و گرفتن‌ها تا جایی که در ریشه گیاه شیر باشد ادامه می‌یابد. فصل انجام این کار از اواخر بهار تا پایان تابستان است. نام محلی آن در زبان مردم اقلید فارس و بیدک و آباده فارس، قاسنی (بر وزن کاسنی) است. و به کسانی که شغل باریجه گیری دارند قاسنی زن گفته می‌شود. صمغ آن بویی خوش دارد و آتش گیر است.

برگرفته از دانشنامه آزاد